

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Titvlvs XXI. De Bigamis Non Ordinandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

TITVLVS XXI.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

CAPITVLVM I.

Vt bigami.

SYMMARIVM.

1. Bigami sunt irregulares.
2. Item qui publicam pœnitentiam ob crimen egerunt.
3. Et qui ab altero viro repudiatam uxorem duxit.

1 **V**t bigami sunt, seu alteram uxorem duxerunt ac cognouerunt, & qui pœnitentes sunt, seu publicam pœnitentiam egerunt, & qui ab altero viro repudiatam uxorem duxerunt, irregulares censendi sunt. Consequitur c. ex pœnitentibus, 55. d. 50.

- De bigamis non ordinandis habetur in c. 2. & seqq. d. 26. in c. præcipimus, & seqq. d. 34. & dixi copiosè lib. 1. tr. 5. p. 5. cap. 6.
- 2 De ijs, qui publicam seu solemnem pœnitentiam ob crimen egerunt, non ordinandis habetur in cit. c. pœnitentibus, & docui lib. 5. tr. 6. c. 7. n. 6.
  - 3 Denique de uxore ab altero viro repudiata, seu relicta, quod qui eam duxerit & cognouerit, Clericus fieri non possit, habetur etiam in c. si quis viduam, 8. d. 50. Potest autem id duobus modis intelligi: Primò, quod dimissa fuerit, quia matrimonij vinculum non consistebat, propter impedimentum dirimens, tunc qui eam duxerit & cognouerit, interpretatiuè bigamus & irregularis est, sicuti qui aliam à quocunque viro præter se cognitam, seu corruptam duxerit. Secundò, si repudiata ac dimissa sit per diuortium, non dissoluto vinculo substantiali, tunc qui eam, marito eius adhuc viuente, inualidè duxerit, & maritali affectu cognouerit, quasi biga-

mus censetur, & irregularis est, arg. c. nuper, hoc tit.

CAPITVLVM II.

Super eo.

SYMMARIVM.

1. Bigamus promotus ad sacros ordines, penitus est ab ijs amouendus; nec licet cum eo dispensare.
2. Potest tamen Papa dispensare in irregularitate bigamia; non solet tamen, nisi ex grauissima causa; licet facilius dispense ad minores ordines accipiendos.

S Bigamus ordinatus sit, ordinans potestate, & officio ordinandi priuandus est: at verò ordinatus, si ad ordines sacros promotus fuit, penitus est amouendus: Neque enim cum bigamis contra Apostolum dispensare licet, vt vel ad ordines sacros promoueri, vel promoti in ijs ministrare possint. Sed cum ordinatore, vt ordinandi potestatem reciperet, dispensare licet.

Loquitur hic Lucius de ordinibus sacris, de quibus Apostolus ad Timoth. cap. 1. Vt Episcopi, quo nomine etiam presbyteros comprehendit, atque Diaconi non creentur, nisi monogami, id est, qui præter vnã uxorem, aliam non habuerint.

Difficultas autem est, vtrum Papa dispensare possit in irregularitate bigamiae. Aliqui Canonistæ negant, vt videre est in Gl. vet. dispensare, quia Lucius III. in hoc. cap. ait, quod contra Apostoli præceptum dispensare non licet. Sed affirmandum est cum Innoc. hic, Gl. in c. lector, 18. d. 34. Anchorano in c. 1. de bigamis, in 6. S. Thom. Soto, & alijs in 4. d. 27. q. 3. a. 3. Quia Papa dispensare potest in omni iure Ecclesiastico, etiam ab Aposto-

lis constituto: cum ipse in ligando & soluendo Apostolica auctoritate præditus sit. Ad textum resp. cum Suarez de censur. disp. 49. sect. 6. n. 6. Non dici in hoc c. quod non possit dispensari cum bigamo; sed quod non liceat dispensare contra Apostolicam & in tota Ecclesia receptam traditionem: quandoquidem etiam ad supremum Ecclesiæ Pastorem pertinet optimè constitutos Ecclesiæ canones custodire, ac propagare. Quæ ratio ostendit, quod Summus Pontifex non soleat absque grauissima causa dispensare cum bigamis, præsertim veris, & propriè dictis. Sed neque dispensare facile solet: ut qui viduam uxorem duxit, ad ordines sacros (inter quos etiam Subdiaconatus numeratur) promoveatur, uti constat ex c. nisi, 10. §. Persona, de renunt.

Sed ad minores ordines accipiendos Papa facilius dispensat: Imò aliqui, inter quos S. Thom. l. cit. hanc facultatē etiam Episcopis concedunt, arg. cit. c. lector, ex quo tamen parum probari potest; cum non sit Martini Papæ (ut Gratianus scripsit) sed Bracharenfis Archiepiscopi. Id tamen ex eo textu colligitur, fuisse aliquarum Ecclesiarum consuetudinem, ut Clerici, qui viduam uxorem duxerant, in clero permitterentur; imò postulata necessitate etiam ad Subdiaconatum, non ulterius, promoverentur. Sed hæc hodierno iure permissa non sunt, uti colligitur ex c. vn. epd. tit. in 6. ubi id notat Anchoranus in fine. Vide quæ dixi lib. 1. tr. 5. p. 6. c. 6. num. 7.

CAPITVLVM III.

De bigamis.

Presbyteri, qui verè bigami sunt, aut qui viduas uxores habuerunt, neque viuens uxoris, neque defunctis ad celebrationem admitti debent cum perperam ordinati fuerint, contra Apostoli doctrinam, & Ecclesiæ consuetudinem.

QVÆRES: Vbi Apostolus prohibeat, ne is, qui viduam uxorem habuit, presbyter ordinetur. Respondeo; Extare de hac re cau.

18. Apostolicum à Gratiano relatum, c. si quis viduam, 15. d. 55.

CAPITVLVM IV.

Nuper.

SUMMARIUM.

1. Qui promotus ad sacros ordines, mortua uxore; aliam de facto duxit & cognouit; bigamia pœnam incurrit (licet verè bigamus non sit) & contrahit irregularitatem indispensabilem.
2. Et hæc pœna extenditur etiam ad laicos, qui inualidè secundas nuptias contrahunt.

At in hoc c. Innocent. III. dubiam questionem esse; Vtrum Clericus in sacris constitutus, qui antè uxorem virginem habuerat, si eam mortuam aliam ducat de facto, non de iure (quia irritum est matrimonium) bigamus censi debeat. Pro parte quæst. affirmante est, quod in talibus matrimonijs non ad iuris effectum, sed potius ad prauam intentionem cum opere subsecuto attendi solet: Nam ideo secundum leges infamia notatur, qui duas simul uxores habet, l. quid ergo. ff. de his qui notantur infamia. Et presbyter punitur, qui nuptias non legitimas contraxit, c. presbyterum, d. 28. Ex altera verò parte ob stare videtur, quod veritas præferenda sit opinioni, seu iuris præsumptioni: alioquin bigamus censi deberet, qui nullam uxorem validè duxit, ut si quis de facto, non de iure contraheret cum duabus, v. g. consanguineis suis. His disputatis, amplectitur Innoc. partem quæ affirmatiuam, videlicet Clericos in sacris, qui post primam uxorem defunctam, aliam inualidè duxerunt, & cognouerunt, licet re ipsa bigami non sint, tamen quasi bigamos habendos, ideòque ad ordines indispensabiles censendos esse, idque propter affectum intentionis, cum opere subsecuto, id est, quia, quantum in ipsis erat, voluntariè matrimonium alterum contraxerunt & consummarunt.

QVÆ-

QVÆRES: Quanam ratione, aut fundamento hæc responsio Innoc. nitatur? Resp. Eam niti praxi ecclesiastica, secundum quam clerici in sacris, si nuptias secundas priore muliere mortua, aut viuente, inualidè contrahant, irregulares iudicantur, tanquam bigami sint, & indispensabiles, iuxta ea quæ c. 2. dicta sunt. Hæcque interpretatio in odium Clericorum ita contrahentium facta est, id eoque ad alios cum vxore altera, vel ytraque inualidè contrahentes, spectato iure canonico scripto, extendenda non videtur: Quia non prestat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, reg. 5. 2. in 6. Nihilominus propter auctoritatem DD. hanc responsionem Innoc. generatim intelligentium de omnibus etiam laicis, si inualidè contrahant nuptias secundas, quod irregularitatem quasi cuiusdam bigamiæ indispensabilem contrahant, in praxi sequendam esse, docui lib. 1. tr. 5. p. 5. c. 6. n. 5. Ed quod censuræ & irregularitates, etiam sine scripto iure, per vniuersalis Ecclesiæ consuetudinem diuturnam introduci possint.

CAPITVLVM V.

Debitum.

DVplex est matrimonium. Vnum ratum, quod mutuo contrahentium consensu constituitur, & significat coniunctionem Christi cum Ecclesia per charitatis vniionem, iuxta Apost. 1. ad Corinth. 6. *Qui adhaeret Domino, vnus spiritus est.* Alterum est matrimonium carnis copulâ consummatum, quod significat coniunctionem Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem, de qua S. Ioan. c. 1. scripsit; *Verbum Caro factum est.* De eodémque Apostolus ad Ephes. 5. scribens ait; *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia.* Hoc posito sciendum est; Cum dicitur, bigamos atque irregulares esse eos, qui cum duabus vxoribus, vel cum vidua matrimonium contraxerunt, ita semper intelligendum esse, dummodò matrimonium consummatum fuerit. Quare si aliquis duas vxores duxerit,

sed alteram earum, priorem aut posteriorem carnaliter non cognouerit, bigamus non est. Idémque iudicium est de eo, qui viduam duxit & cognouit, quæ à priore marito cognita non est, sed virgo permanfit. Ratio est: Quia bigamiæ irregularitas oritur ex defectu Sacramenti, id est, quod matrimonium bigami non perfectam, sed quodammodo deficientem gerat similitudinem Verbi incarnati. Nam Filius Dei copulauit sibi Ecclesiam vnâ, ab alio non assumptam. Ergo illi tantum bigami & irregulares censendi sunt, qui duas vxores cognouerunt, siue vt Innoc. loquitur, qui carnem suam in duas vxores diuiserunt; vel qui vnâ vxorem cognouerunt, quæ tamén ab alio viro cognita fuit, seu quæ carnem suam in plures maritos diuisit. Vide quæ dixi cit. c. 6.

NOTANDVM Vn. Quicumque duas vxores successiuè duxit & cognouit; & quicumque ab alio marito cognitam duxit & cognouit, bigamus est, & irregularis. Idémque & de eo sentiendum, qui mulierem extramrimonium corruptam duxit, & cognouit.

CAPITVLVM VI.

Quia.

SYMMARIVM.

1. *Qui plures concubinas habent, non sunt bigami.*
2. *Sacerdotes concubinarij olim erant ipso iure suspensi.*

Presbyteri, qui plures concubinas habuerunt, non sunt bigami censendi. Quare Episcopus cum talibus perinde ac cum alijs Sacerdotibus fornicarijs, quoad sacerdotalis officij executionem, dispensare potest.

NOTANDVM Vn. Sacerdotes concubinarij olim erant ipso iure suspensi, vt etiam post actam pœnitentiam celebrare non possent, priusquam Episcopus cum ipsis dispensaret. Ita colligitur ex hoc c. contra Gl. c. si qui sunt, 15. d. 81. Quid autem, spectato hodierno iure, sentiendum sit, dixi lib. 1. tr. 5. p. 5. c. 4. n. 11. & lib. 5. tr. 9. c. 12. n. 10. CA.

CAPITVLVM VLT.

A nobis.

PARAPHRASIS.

Subdiaconus, qui de facto tantum (cum de iure non posset) viduam in uxorem duxit, licet verè bigamus non sit (cum matrimonium validum non fuerit) tamen quasi cuiusdam bigamiæ (quam interpretatiuam vocant) indispensabilem irregularitatem contraxisse censendus est: Non propter defectum Sacramenti (cum nulum hic matrimonij Sacramentum fuerit) sed propter prauam matrimonij contrahendi intentionem, cum opere subsequuto,

SUMMARIVM.

1. Clericus in sacris constitutus viduam in uxorem inualidè ducens, & cognoscens, perinde irregularis est censendus, ac si verè bigamus esset.
2. Si autem Virginem ducat, bigamus non censetur, irregularitatem tamen contrahit, licet dispensabilem ab Episcopo.

NOTANDVM Vn. Si Clericus in sacris constitutus viduam in uxorem inualidè ducat, & cognoscat, irregularis censeri debet, perinde ac si bigamus sit,

Sed quid? Si Clericus in sacris, vel Religiosus virginem ducat? Respondeo: Talem bigamum non censeri; nihilominus irregu-

laritatem, quamuis dispensabilem ab Episcopo contrahere, ut habetur c. sanè, 4. de cleric. coniugatis, & dixit c. 6. num. 6. §. Sed quid,

CAPITVLVM VNICVM

cod. Tit. in 6.

Altercationis.

SUMMARIVM.

Bigamus priuatus est omni priuilegio clericorum, & est subiectus foro seculari. prohibetur etiam ei sub excommunicatione, ne habitum & tonsuram more clericorum deferat.

Debitum olim fuit, vtrum Clerici (intellige de ijs, qui in minoribus constituti sunt) si alteram uxorem ducant, vel viduam, aut corruptam, clericalibus priuilegijs gaudere possint? Aliqui enim affirmabant, (adentes Episcopum cum talibus dispensare posse, vt supra dixi c. 2.) Sed contrarium hic definit Gregor. X. in Concil. Lugdun. Eiusmodi bigamos omni priuilegio clericorum, priuatos esse, & iurisdictioni fori secularis subiectos, quauis consuetudine non obstante. Eisdem quoque sub excommunicationis inferendæ pœna prohibetur, ne habitum & tonsuram clericorum more deferant. Idem quoque decretum olim fuerat à Siricio Papa in c. quisquis, d. 84. Vide quæ dixi lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 3.

TITVLVS XXII.

DE CLERICIS PEREGRINIS.

CAPITVLVM I.

Tua.

SUMMARIVM.

1. Iure antiquo clerici transmarini, & alij peregrini non erant suscipiendi, nisi quinque Episcoporum chirographis si-

dem faciant de sua ordinatione.

2. Nouo iure Trident. sine commendatitijs suis Ordinarij literis à nullo Episcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta administranda admitti debent.
3. Quomodo differant literæ dimissoria, testimoniales, commendatitiæ, & formata.

Bbbb

4. Clq.